Lumivalko ja Ruusunpuna

Eli muinoin kylästä erinänsä köyhä leski pienessä mökissä, ja mökin edustalla oli puutarhanen, jossa kasvoi kaksi ruusupensasta: niistä kantoi toinen punaisia, toinen taas valkoisia ruusuja; ja hänellä oli kaksi pikku tytärtä, jotka olivat noitten ruusu-pensahien näköisiä, ja toisen oli nimi Lumivalko, toisen Ruusunpuna. Mutta nämät niin siivoja ja hyviä, niin uutteran ahkeria olivat kuin mitä milloinkaan on mailmassa kaksi lasta ollut: Lumivalko oli vain hiljaisempi ja hellempi kuin Ruusunpuna. Ruusunpuna mieluisimmin juoksenteli niittyjä ja kenttiä, poimi kukkia ja pyysi perhosia, mutta Lumivalko kotona pysyi äitinsä tykönä ja auttoi häntä talouden-toimissa, taikka luki hänen kuultavaksensa, milloinka ei askareita ollut. Nuot molemmat lapset toisiansa niin rakastivat että aina kävivät käsitysten, milloin hyvänsä liikkuivat ulkona; ja kun Lumivalko sanoi: "me emme ikinä toisistamme eriä," vastasi Ruusunpuna: "emme milloinkaan koko elin-aikanamme," ja äiti tähän lisäsi: "mitä toisella on, sen hän toiselle jakakoon." Usein lapset yksinänsä metsiä juoksentelivat, noukkien punaisia marjoja, mutta eipä mikään eläin heille vähintäkään pahaa tehnyt, vaan net ystävällisesti heitä lähestyivät: jänis pieni kaalin-lehtiä söi heidän käsistänsä, metsäkauris laitumella kävi heidän vieressänsä, hirvi iloisesti juoksi heidän ohitsensa, linnut oksille jäivät istumaan ja visertelivät viserryksiänsä. Heitä ei mikään tapaturma kohdannut; jos metsähän olivat myöhästyneet ja yö heidät yllätti, he toistensa viereen laskivat sammalille maata sekä nukkuivat siinä, kunnes aamu koitti, ja äiti tämän myös tiesi eikä ollenkaan ollut heidän tähtensä levottomana. Kerta, kun he yön oltuaan metsässä heräsivät päivän koittaissa, näkivät ihanan, kiiltäviin valkoisiin vaatteihin puetun lapsen istuvan heidän vuoteensa ääressä. Tämä nousi katsahtaen heihin aivan ystävällisesti ja meni mitään puhumata pois metsään. Ja kun tytöt taaksensa vilkasivat, huomasivat maanneensa tavattoman syvänteen ääressä, jonne välttämättömästi olisivat pudonneet, jos pimeässä olisivat astuneet vielä muutamia askeleita edemmäksi. Mutta äiti heille sanoi, että tuo vallan varmaankin oli se enkeli, joka suojelee kilttejä lapsia.

Lumivalko ja Ruusunpuna pitivät äitinsä tuvan niin puhtaassa siivossa, että oikein huviksensa sitä katseli. Kesäisin Ruusunpuna talon-askareet toimitti ja asetti joka aamu, ennen-kuin äiti heräsi, hänen vuoteensa viereen kauniin kukka-tertun, jossa oli jokaisesta pensahasta ruusu. Talvisin Lumivalko valkean sytytti palamaan ja ripusti palokeksihin kattilan, ja kattila messinkinen oli, mutta kiilsi kuten kulta, sillä niin välkkyvän kirkkahaksi se oli hierretty. Illoin kun lumi-höytäleitä lenteli, sanoi äiti: "pane, Lumivalkoseni, ovi salpahan," ja sitten menivät takan äärehen istumaan, äiti silmä-lasit asetti nenälleen sekä rupesi isosta kirjasta lukemaan ääneensä, ja molemmat tytöt kuullellen istuivat kehräämässä; laattialla heidän jalkainsa juuressa makasi pikku karitsa, ja heidän takanansa kykytti vartaalla valkoinen kyyhkynen, pää pieni siiven alle kätkettynä.

Eräänä iltana heidän näin sulo-suosiossa yhdessä istuessaan joku ovea koputti ikään-kuin sisälle päästäksensä. Äiti sanoi: "mene pian, Ruusunpuna, avaamaan, siellä ehkä on majaa kaipaava matkustaja." Ruusunpuna menikin ja lykkäsi salvan pois edestä, ajatellen tuolla olevan jonkun mies-raukan, mutta eipä semmoista siinä ollutkaan, vaan oven suusta pisti karhu paksun, mustan päänsä. Ruusunpuna kovasti kirkahtaen hypähti taakse-päin; pikku karitsa määkymään, kyyhkynen lentää pyrähtämään, ja Lumivalko piiloon pujahti äitinsä vuoteen ta'an. Mutta karhu puhumaan rupesi ja sanoi: "älkää pelätkö, minä en teille mitään pahaa tee, olen vilusta puoli-kuoluksissa ja tahtoisin vain hiukan lämmitellä teidän tuvassanne." - "Karhu parka!" vastasi äiti, "pane maata tuonne pesän etehen mutta varo vain, ett'ei valkea polta turkkiasi." Sitten huusi hän: "Lumivalko! Ruusunpuna! Tulkaa tänne, lapset! karhu ei teille tee mitään pahaa, hyvänsuopa se ompi." Tytöt nyt molemmin hiipivät piilostansa, ja vähitellen myöskin karitsa ja kyyhkynen lähenivät eivätkä enään ollenkaan pelänneet. Karhu sanoi: "lapsi kullat, rapsikaa hiukan pois lumi turkistani," ja nämät luudan ottivat sekä huiskivat karhun puhtaaksi lumesta; mutta se valkean edessä ojenteli, murahdellen mieli-hyvästä. Eikä aikaakaan jopa lapset kömpelöön vierahasensa aivan tutustuivat ja rupesivat vallattomiksi, repivät käsin tuota turkista, panivat jalkansa sen selkähän ja kierittelivät sitä sinne tänne, taikka ottivat

pähkinä-puisen vitsan ja hosuivat sitä sillä ja karhun muristessa he vain nauroivat. Mutta tämä hyvillä mielin tätä suvaitsi; ainoastaan kun sitä liian kovasti kiusasivat, se huudahti: "säästäkää edes henkeni, lapset:

"Lumivalko, Ruusunpuna.
tapattehan kosianne!"

Kun sitten tuli levon-aika ja muut makuulle menivät, sanoi äiti karhulle: "sinun kyllä sopii jäädä tuonne takan eteen makaamaan, niin olet pakkaselta ja raju-ilmalta suojassa." Kohta kun päivä koittamista teki, lapset päästivät karhun ulos, ja se hankea pitkin tassutteli metsähän. Tästä lähin se joka ilta palasi samahan aikaan, meni takan eteen maata ja salli lasten kanssansa leikkiä laskea, miten heitä vain halutti; ja nämät karhuun niin tottuivat, ett'eivät ennen panneet ovea salpaan, kuin tuo heidän musta toverinsa oli tupaan saapunut.

Kun kevään tultua ulkona kaikki viheriöitsi, sanoi karhu eräänä aamuna Lumikukalle: "minun nyt täytyy lähteä pois enkä luultavasti tule koko pitkään kesään tänne palaamaan." - "Mihinkä siis ai'ot, karhu kulta?" kysyi Lumivalko. "Minun täytyy metsään mennä vartioitsemaan aarteitani kääpiö ilkiöiltä; talvella, jolloin maa on kovassa roudassa, täytyy noitten toki pysyä tuolla alhaalla eivätkä kykene sieltä pääsemään, mutta nyt, kun on aurinko maan sulattanut ja lämmittänyt, net piilostansa tunkeuvat esille, nousevat maan pinnalle, nuuskielevat kaikkialla sekä varastelevat; ja mitä kerran ovat kynsiinsä saaneet ja vieneet luoliinsa, se ei sieltä namin lähde näkyviin." Lumivalko ystävänsä lähdöstä aivan suruissansa avasi oven, ja kun karhu ulos kiiruhti, sen turkki kääkkään tarttui sekä repesi hieman, ja olipa Lumikukasta, ikään-kuin olisi hän huomannut kultaa tuolta kimaltelevan, vaan eipä hän sitä varmaan nähnyt. Mutta karhu kiiruusti riensi tiehensä ja katosi piankin puitten välihin.

Jonkun ajan kuluttua äiti lähetti lapset noutamaan risuja metsästä. He siellä huomasivat ison, maahan kaadetun puun, jota pitkin juoksi edes takaisin ruohon välissä jotakin, mutta eivät saaneet selitetyksi, mitä tuo oli. Lähemmäksi tultuaan näkivät siinä kääpiön, jonka oli kasvot vanhan-näköiset, kuihtuneet ja parta kyynärän pituinen, lumi-valkoinen. Parran pää oli puun-rakohon likistynyt, ja tuo pikkarainen siellä juoksi kahtia-päin, ikään-kuin nuorasta kiinni oleva koira, käsittämätä, mikä neuvoksi. Punaisilla tulisilla silmillään se tyttöjä mulkoili huutaen: "mitä siinä töllöttelette! ettekö ymmärrä tulla tänne minua auttamaan?" - "Mitenkä, mies pieni, olette tuonne joutuneet?" kysyi Ruusunpuna. "Sinä tyhmä, utelias töllerö!" vastasi kääpiö, "pölkyn minä ai'oin halaista, saadakseni pieniä puita kyökkiä varten; paksut pahkurat piankin pilalle polttavat sen pienen ruoka-rahtusen, mitä meikäläinen ateriaksensa tarvitsee, sillä hän ei poskeensa kierrä niin tavattomia, kuin te, senkin raa'at ja ahnaat ryökäleet. Olin jo onnellisesti puuhun hakannut vaajan ja kaikki oli mieleni mukaan menestymäisillään, mutta vaaja riivattu oli liiaksi liukas sekä luikahti tuota hätää paikaltaan, joten puun puoliskot niin äkkiä kopahtivat kokoon, ett'en enään ehtinyt tempasemaan pois raosta kaunista, valkoista partaani; siinä se nyt istuu kiinni enkä pääse tästä mihinkään. Kas tuossa nauravat nuot tyhmät, imartelevaiset maito-naamat! hyi miten olette ilkeitä!" Lapset kyllä parastansa panivat, mutta eivätpä kyenneet saamaan partaa irralle, se liian piukasti istui pintehessä. "Minä juoksen hakemaan väkeä apuhun," sanoi Ruusunpuna. "Voi sinuas, sinä mieletön pöllö-pää!" ärjäsi kääpiö, "kuka maar tänne tahtoisi väkeä lisään, teitä jo on kaksi liikenemähän; eikö parempaa mitään teidän päähänne pöllähdä?" - "Malttakaa vain mieltänne vähäsen," sanoi Lumivalko, "kyllä minä jo neuvon tiedän," sekä otti taskustansa sakset ja leikkasi parran pään poikki. Heti vapaaksi päästyään kääpiö rupesi hakemaan säkkiänsä, joka oli puun juuriin kätkettynä sekä täynnänsä kultaa, ja veti piilosta sen, mutisten itseksensä: "hävytöntä joukkoa! kehtasivat leikata uhkean partani poikki! hiisi teidät periköön!" Sitten se säkin paiskasi selkäänsä ja meni menojansa, lapsihin edes katsahtamattakkaan.

Jonkusenkin ajan kuluttua Lumivalko ja Ruusunpuna ongelle läksivät. Rannan lähelle tultuansa huomasivat jotakin ison heinä-sirkan muotoista hypähtävän vettä kohden ikään-kuin sinne syöksyäksensä. Lapset likemmäksi juoksivat ja tunsivat kohta kääpiön. "Mihinkä nyt olette menossa?" kysyi Ruusunpuna, "ettehän kuitenkaan aikone vetehen hypätä!" - "En maar minä ole semmoinen hassu," huusi kääpiö, "etkö näe? tuo kala ilkiö tahtoo minun tuonne vetää!" Pikku mies oli siinä istunut onkimassa ja kovaksi onneksi tuuli ongen-siimaan takerruttanut hänen partansa; kun sitten vähän hetken päästä iso kala koukkuun tarttui, eipä tuo heikko raukka jaksanutkaan sitä vedestä temmata: kala jäi voitolle ja veti kääpiöä puoleensa.

Tämä kyllä joka kortehen ja kahilaan kaappasi, mutta paljoko tuosta apua? hänen täytyi totella kalan jokaista liikuntoa, ja joka silmän-räpäys oli hän vetehen ihan syöksymäisillään. Tytöt sinne oikein parahiksi sattuivat, sieppasivat miehestä kiinni ja koettivat partaa siimasta irti, mutta turhaan, net liian lujasti olivat toisiinsa takertuneet. Eihän muusta apua, täytyipä ottaa esille sakset ja leikata parta poikki; siinä sitä meni vähäinen osa hukkaan. Tämän huomattuansa kääpiö kirkasi tytölle: "ihmis-tapojako tämä tämmöinen miehen muodon pilaaminen, te senkin konnat! eipä siinä kylliksi, että päästä olette partani ennen typistäneet, nyt te siitä parahimman puolen vielä leikkasitte; tuskin enään kehtaan astua meikäläisten nähtäviinkään. Soisimpa teitä niin juoksemaan, että pohjat kengistänne lähtisivät!" Sitten hän kahilistosta otti helmi-säkin, rupesi, sanaakaan enää sanomata, sitä perässänsä laahaamaan ja katosi kiven ta'an.

Tapahtuipa sittemmin piankin, että äiti kaupunkiin lähetti molemmat tytöt ostamaan lankaa, neuloja, nuoraa ja rihmaa. Heidän matkansa kävi pitkin aavaa kanervikkoa, jossa siellä täällä makasi hajallansa tavattomia kallion-lohkareita; silloin näkivät ilmassa liihottelevan ison linnun, joka verkalleen siinä laukoili yhä alemmaksi maata kohden, kunnes viimein laskeusi ihan heidän lähellensä kallion juureen. Kohta sitten kuulivat kimakan hätä-huudon. He tuonne juoksivat ja näkivät kauhuksensa, että kotka oli kääpiöön, tuohon heidän vanhaan tuttavaansa, iskenyt ja nyt koetti korjata hänet mukaansa. Nuot hellä-mieliset lapset kohta karkasivat pikku mieheen kiinni ja kiskoivat siinä niin kau'an, kunnes kotka vihdoin saaliinsa hellitti kynsistään. Pahimmasta pelästyksestä vähän toinnuttuansa kääpiö kimeällä äänellänsä kiljasi: "olisi maar teidän sopinut varovammin pidellä minua! olette, kuin olettekin, minun hienoa takkiani repineet niin pahan-päiväisesti, että se ylt'yleensä on läpiä täynnä ja ihan repaleina, te kömpelöt ja senkin saamattomat roistojen roistot!" Sitten hän käteensä kaappasi säkin, joka oli mätätty kalliita kiviä täpö täyteen, ja pujahti taas kallion alle luolahansa. Tytöt hänen kiittämättömyyteensä kyllä jo olivat tottuneet, jatkoivat matkaansa ja toimittivat kaupungissa asiansa. Kun paluu-matkallansa taas astuivat tuota kanerva-kangasta, huomasivat äkki-arvaamata kääpiön, joka puhtaalle paikalle oli kalliit kivensä levitellyt, luullen vallan varmaksi, ett'ei näin myöhäiseen tätä tietä enään kulkisi kukaan. Ilta-aurinko loisteensa laski noille kiiltäville kiville, ja net niin kirkkaasti kimallellen moni-kirjavina välkkyivät, että tytöt pysähtyivät niitä katselemaan. "Mitä siinä töllötätte suu kolmantena silmänä!" huusi kääpiö, ja hänen tuhan-karvaiset kasvonsa kiukusta muuttuivat tuli-punaisiksi. Tuo vieläkin aikoi laskea haukkumisiansa, mutta kuuluipa metsästä kova murina ja musta karhu tuli sieltä juosten. Kovasti säikähtäen kääpiö pystyhyn hypähti, vaan eipä enään ennättänytkään piilo-paikkaansa, sillä karhu jo oli ihan vieressä. Silloin hän tuskissansa huudahti rukoillen: "armollinen Herra Karhu kulta! säästäkää henkeni! minä teille annan kaikki aarteheni, katsokaa! kaikki nuot ihanat kallihit kivet, joita tuossa on leveältä. Suokaa minun jäädä henkihin! paljonko minusta, pienestä mies parasta luulette kostuvanne? eihän tämmöisestä teille suu-palaksikaan; kaapatkaa nuot molemmat tyttö ilkiöt, net teille olisivat oikeita herkku-paloja, rasvaisia kuin nuoret pelto-pyyt, syökää heidät minun verostani!" Näistä lörpötyksistä piittaamata karhu käpälällään kerran lyödä näpäytti kääpiö häijykästä, eikä tuo ikinä enään edes liikahtamaan kyennyt.

Tytöt olivat pakohon pyrkineet, mutta karhu heitä huusi sanoen: "Lumivalko! Ruusunpuna! älkää pelätkö! odottakaa! minä teidän seuraanne tulen." Silloin he äänen tunsivat sekä pysähtyivät, ja kun karhu tyttöjen tykö ennätti, läksi äkkiä siitä karhun-nahka, ja heidän vieressänsä nyt seisoi ihan kultaisissa vaatteissa nuorukainen pulskea, "Minä olen kuninkaan-poika," lausui hän, "ja tuo ilkeä kääpiö, joka minulta aarteeni varasti, oli minun noitunut karhuksi, metsiä kiertelemään, mutta hänen kuolemansa minut päästi noiduksista. Nyt on hän jo perinyt ansaitun palkkansa."

Lumikukasta sittemmin tuli hänelle puoliso ja hänen veljensä nai Ruusunpunan, ja he keskenänsä jakoivat net suuret aarteet, jotka kääpiö oli luolaansa haalinut. Vanha äiti vielä monta vuotta eli rauhassa ja onnellisena lastensa luona. Mutta nuot molemmat ruusu-pensaat oli hän ottanut mukaansa, ja net hänen kamarinsa akkunan edustalla kasvoivat, kantaen joka vuosi mitä ihanimpia ruusuja, valkoisia ja punaisia.

* * *